

Sygn. akt I C 577/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 sierpnia 2023 r.

Sąd Rejonowy w Piszcu I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	sędzia Anna Gajewska
Protokolant:	sekretarz sądowy Agnieszka Zuzga

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 lipca 2023 r. w P.

sprawy z powództwa Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.

przeciwko P. A.

o zapłatę

o r z e k a

Zasądza od pozwanej P. A. na rzecz powoda Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 5 709,12 zł (pięć tysięcy siedemset dziewięć złotych 120/100), na którą składa się należność główna w kwocie 5 308,27 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 27.12.2022r. do dnia 9.08.2023r. w kwocie 400,85 zł, z tym, że zasądzoną należność rozkłada na 11 rat miesięcznych, pierwsza rata w kwocie 709,12 zł (siedemset dziewięć złotych 12/00) oraz dziesięć kolejnych rat w kwocie po 500,00 zł (pięćset złotych 0/100) miesięcznie, płatnych do dnia 15-go każdego miesiąca, począwszy od miesiąca, po którym nastąpi uprawomocnienie wyroku wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w przypadku zwłoki w płatności którejkolwiek z rat.

Zasądza od pozwanej P. A. na rzecz powoda Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 2 217,00 zł (dwa tysiące dwieście siedemnaście złotych 0/100), tytułem zwrotu kosztów postępowania wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi za czas od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

Sygn. akt I C 577/22

UZASADNIENIE

W dniu 27 grudnia 2022 roku Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wystąpił z pozwem przeciwko P. A. o zapłatę kwoty 5 308,27 złotych z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Nadto, powód wniósł o zasądzenie na jego rzecz od pozwanej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powód podniósł, że pozwana wraz z mężem zawarła z powodem dwie umowy pożyczki ekspresowej – w dniu 08.12.2014r. umowę o nr (...) i w dniu 13.01.2015r. umowę o nr (...). Na podstawie treści tych umów, powód pobrał kwotę prowizji. Ze względu na wcześniejszą spłatę ww. pożyczek, na podstawie art. 49 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim kredytobiorcom należał się zwrot części prowizji. Przy czym w dniu 22.10.2019r. pozwana wraz z mężem zawarli umowę cesji wierzytelności wynikających z ww. umów (tj. dotyczących zwrotu prowizji). Cesjonariuszem najpierw była (...) Sp. z o.o., która następnie przelała ww. wierzytelności na (...)

Sp. z o.o. Sp. k. Pomimo zawarcia ww. umowy cesji, w dniu 25.11.2019r. pozwana złożyła w powodowym Banku dyspozycję zwrotu prowizji będących przedmiotem umowy cesji, do obioru których uprawniona była spółka (...). W dniu 27.12.2019r. powód dokonał na rachunek bankowy pozwanej zwrotu ww. prowizji (na kwotę 1 856,24 zł i 3 452,03 zł), podając w tytule przelewów numery rachunków kredytowych posiadanych przez ww. umowy pożyczki, które to numery wskazywane były pozwanej w kierowanych do niej przez powoda zawiadomieniach o zmianie wysokości spłaty raty przedmiotowych pożyczek.

Powód wskazał, że w dniu 05.11.2019r. spółka (...) powiadomiła powodowy Bank o fakcie zawarcia ww. umowy cesji i wezwała go do zapłaty m.in. kwot 1 856,24 zł i 3 452,03 zł stanowiących część pobranych przez powoda prowizji na podstawie ww. umów pożyczek nr (...) z dnia 08.12.2014r. i nr (...) z dnia 13.01.2015r. W dniu 14.11.2019r. spółka (...) wystąpiła do Sądu Rejonowego w Elku z pozwem przeciwko Bankowi (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. o zapłatę, żądając zwrotu m.in. ww. prowizji (sygn. akt I C 1587/19). W dniu 22.01.2020r. powód i spółka (...) zawarli ugodę, na podstawie której powód wypłacił spółce (...) środki finansowe tytułem zwrotu prowizji m.in. ww. prowizje w kwocie 1 856,24 zł i 3 452,03 zł pobrane na podstawie umów pożyczek nr (...) z dnia 08.12.2014r. i nr (...) z dnia 13.01.2015r.

Wobec powyższego, w ocenie powoda, kwoty 1 856,24 zł i 3 452,03 zł błędnie wypłacone pozwanej w dniu 27.12.2019r. stanowiły świadczenie nienależne i podlegają zwrotowi na rzecz powoda. Powód wezwał pozwaną do zapłaty ww. kwot, jednak wezwanie pozostało bezskuteczne.

Pozwana P. A. w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa w całości i o zasądzenie na jej rzecz od powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwana przyznała, że wraz z mężem zawarli umowę cesji, na podstawie której zbyli odpłatnie przysługujące im względem powoda wierzytelności z tytułu zwrotu części prowizji m.in. prowizji pobranych na podstawie umów pożyczek nr (...) z dnia 08.12.2014r. i nr (...) z dnia 13.01.2015r. Przyznała również, że złożyła do powodowego Banku dyspozycję zwrotu prowizji. Podkreśliła jednak, że jej dyspozycja nie dotyczyła przedmiotowych umów nr (...) z dnia 08.12.2014r. i nr (...) z dnia 13.01.2015r. Dyspozycja dotyczyła zwrotu prowizji z tytułu wcześniejszej spłaty siedmiu pożyczek, innych niż umowy objęte cesją wierzytelności. Pozwana wskazała, że w dniu 27.12.2019r. otrzymała od powoda sześć przelewów, w tytułach których podane były numery nie będące numerami umów pożyczek, co uniemożliwiało jakąkolwiek weryfikację. Ponadto, była pewna, że przelane jej środki zostały wypłacone przez powoda zgodnie ze złożoną przez nią dyspozycją. Istotne zdaniem pozwanej jest również to, że powód był przecież poinformowany o przelewie wierzytelności jeszcze przed dokonaniem przedmiotowych przelewów.

Abstrahując od powyższego, w przypadku uznania przez Sąd, że wypłacone pozwanej kwoty 1 856,24 zł i 3 452,03 zł faktycznie stanowiły świadczenie nienależne, pozwana podniosła, że nie jest już wzbogacona. Wskazała, że po otrzymaniu zwrotu prowizji, pozwana podjęła decyzję o rozpoczęciu studiów na Wschodnioeuropejskiej Akademii (...) w B., na (...) w E.. Całość otrzymanych od powoda środków z tytułu zwrotu prowizji, przeznaczyła na opłacenie czesnego, w tym opłaty rekrutacyjnej i wpisowego.

Sąd ustalił, co następuje:

P. A. i jej mąż G. A. zawarli z Bankiem (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w W. (dalej: Bank) kilka umów pożyczki ekspresowej, m.in.:

- w dniu 08.12.2014r. umowę o nr (...),

- w dniu 13.01.2015r. umowę o nr (...).

Na podstawie treści ww. umów, Bank pobrał umówione kwoty prowizji.

P. A. i G. A. dokonali wcześniejszej spłaty ww. pożyczek, w związku z czym na podstawie art. 49 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim należał się im zwrot części pobranych przez Bank prowizji.

(okoliczności bezsporne, dowód: umowa nr (...) k. 42-53; umowa nr (...) k. 54-63)

W dniu 22.10.2019r. P. A. i G. A. zawarli umowę cesji, na podstawie której zbyli odpłatnie wierzytelności przysługujące im względem Banku (...) S.A. - na podstawie art. 49 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim - z tytułu zwrotu części kosztów poniesionych na podstawie zawartych umów:

- nr (...) z dnia 08.12.2014r.,
- nr (...) z dnia 13.01.2015r.,
- nr (...) z dnia 04.03.2016r.,
- nr (...) z dnia 01.06.2017r.

Cesjonariuszem najpierw była (...) Sp. z o.o. z siedzibą w O., która następnie przelała ww. wierzytelności na (...) Sp. z o.o. Sp. k. z siedzibą w P. (dalej: spółka (...)).

W dniu 05.11.2019r. spółka (...) zawiadomiła Bank o nabyciu ww. wierzytelności i wezwała go do zapłaty m.in.:

- kwoty 1 826,58 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 23.12.2014r. do dnia zapłaty, tytułem zwrotu części prowizji pobranej przez Bank na podstawie umowy nr (...) z dnia 08.12.2014r.,
- kwoty 3 430,36 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 11.05.2015r. do dnia zapłaty, tytułem zwrotu części prowizji pobranej przez Bank na podstawie umowy nr (...) z dnia 13.01.2015r.

(okoliczności bezsporne, dowód: umowy cesji k. 30-32 i 33; pismo z 05.11.2019r. – zawiadomienie o cesji i wezwanie do zapłaty k. 28-29)

W dniu 25.11.2019r. P. A. złożyła w Banku (...) S.A. dyspozycję zwrotu prowizji w związku z wcześniejszą spłatą siedmiu pożyczek o numerach:

- (...) z dnia 24.06.2014r.,
- (...) z dnia 14.10.2014r.,
- (...) z dnia 23.04.2015r.,
- (...) z dnia 08.12.2014r.,
- (...) z dnia 05.12.2016r.,
- (...) z dnia 08.12.2015r.,
- (...) z dnia 21.05.2015r.

(dowód: dyspozycja do rachunku bankowego k. 20)

W dniu 27.12.2019r. Bank dokonał sześciu przelewów na rachunek bankowy P. A., tym:

- przelew na kwotę 1 856,24 zł tytułem zwrotu kosztów pożyczki nr (...) z dnia 08.12.2014r., przy czym w tytule przelewu wskazano numer rachunku kredytowego przypisanego do ww. umowy „(...)”,
- przelew na kwotę 3 452,03 zł tytułem zwrotu kosztów pożyczki nr (...) z dnia 13.01.2015r., przy czym w tytule przelewu wskazano numer rachunku kredytowego przypisanego do ww. umowy „(...)”.

O numerach ww. rachunków kredytowych P. A. informowana była w treści kierowanych do niej przez Bank pisemnych zawiadomieniach o zmianie wysokości raty spłaty ww. pożyczek.

(dowód: potwierdzenia przelewów k. 21-22; zawiadomienia o zmianie wysokości raty spłaty pożyczki k. 23-24)

Otrzymane od Banku środki finansowe, w tym ww. kwoty 1 856,24 zł i 3 452,03 zł, P. A. przeznaczyła na pokrycie kosztów zaocznych studiów licencjackich na (...) Akademii (...) w B. Filia w E., w tym opłaty rekrutacyjnej, wpisowego oraz czesnego.

(dowód: zaświadczenie k. 146; zeznania pozwanej k. 147v)

P. A. pozostaje w związku małżeńskim z G. A.. Na utrzymaniu mają troje małoletnich dzieci. P. A. objęta jest zwolnieniem grupowym w H+ H (...) Sp. z o.o. Zakład w P.. Od dnia 10.07.2023r. zarejestrowana jest jako osoba bezrobotna z prawem do zasiłku z tytułu pozostawania bez pracy. Pozostaje na utrzymaniu męża.

(dowód: zaświadczenie z PUP w P. k. 145)

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 410 § 2 k.c., świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

Do świadczenia nienależnego stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego o bezpodstawnym wzbogaceniu (art. 410 § 1 k.c.).

Przepis powyższy odsyła zatem do art. 405 k.c., z którego wynika, że ten kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości.

Z kolei w myśl art. 409 k.c., obowiązek wydania korzyści lub zwrotu jej wartości wygasa, jeżeli ten, kto korzyść uzyskał, zużył ją lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony, chyba że wyzbywając się korzyści lub zużywając ją powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu.

Art. 409 k.c. statuuje zasadę obowiązku wydania korzyści w granicach aktualnie istniejącego wzbogacenia. Zasadą jest, iż bezpodstawnie wzbogacony ma obowiązek wydania zubożonemu aktualnie istniejącego wzbogacenia, czyli tej korzyści, którą w chwili żądania zwrotu ma jeszcze w swoim majątku. Natomiast jeśli zobowiązany do zwrotu zużył korzyść lub ją utracił, lecz pod warunkiem wszakże, że nie jest już wzbogacony - wówczas obowiązek zwrotu korzyści wygasa. Dowód zużycia lub utraty korzyści ciąży na zobowiązanym do zwrotu korzyści (art. 6 k.c.). Obowiązek wydania korzyści istnieje, nie wygasa, gdy mimo utraty lub zużycia korzyści zobowiązany do wydania korzyści jest nadal wzbogacony. Jak się wskazuje w orzecznictwie, jak i literaturze: jeśli zobowiązany do zwrotu wyzbył się korzyści, oszczędzając sobie wydatków z własnego majątku, np. płacąc własny dług, to nadal jest wzbogacony, gdyż zmniejszyły się jego pasywa (tak m.in. Agnieszka Rzetecka – Gil – komentarz do art. 409 k.c. LEX). Ten, kto otrzymał pieniądze od innej osoby, które zakwalifikowane zostały jako nienależne świadczenie, i zużył je na spłacenie swego długu, wprawdzie pieniędzy tych już nie ma, ale mimo to jego wzbogacenie trwa nadal, przez zapłatę długu zmniejszyły się bowiem jego pasywa, tym samym więc nastąpił wzrost majątku (wyrok SN z dnia 10 grudnia 1998 r., I CKN 918/97, LEX nr 55395; wyrok SA w Poznaniu z dnia 17 maja 2006 r., I ACa 1354/05, LEX nr 215619). Zasadne powołanie się na wygaśnięcie obowiązku wydania korzyści wymaga nie tylko udowodnienia jej zużycia, lecz nadto takiego zużycia, które powoduje trwający brak wzbogacenia. Gdy korzyść stanowią sumy pieniężne - nie wystarcza zatem samo ich wyzbycie się (wydatkowanie) - wyrok SN z dnia 4 kwietnia 2008 r., I PK 247/07 (LEX nr 465977). Jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 24 stycznia 2014r. V CNP 13/13LEX nr 1430402: nie każde zużycie w dobrej wierze bezpodstawnie uzyskanego świadczenia powoduje w myśl art. 409 k.c. wygaśnięcie obowiązku zwrotu

świadczenia. Następuje to tylko wtedy, gdy zużycie korzyści nastąpiło w sposób bezproduktywny, konsumpcyjny, tj. gdy wzbogacony, w zamian tej korzyści, nie uzyskał ani korzyści zastępczej, ani zaoszczędzenia wydatku, gdy wydatek miał miejsce tylko dlatego, że uprzednio uzyskał on korzyść, bez której nie poczyniłby tego wydatku. Jeżeli natomiast w zamian za użytą korzyść wzbogacony uzyskał do swojego majątku jakąkolwiek inną korzyść majątkową (np. mienie czy zwolnienie z długu, który w ten sposób spłacił), nie można uznać, że nie jest już wzbogacony, bowiem w wyniku dokonania tego wydatku, w jego majątku pozostaje korzyść w postaci zwiększenia aktywów bądź zmniejszenia pasywów.

Mając na uwadze zgromadzony w niniejszej sprawie materiał dowodowy, nie budzi wątpliwości Sądu, iż otrzymane przez pozwaną od powoda środki finansowe w kwocie 1 856,24 zł i 3 452,03 zł, stanowiły świadczenie nienależne. Doszło do błędu po stronie powoda, który niezgodnie z dyspozycją pozwanej i pomimo otrzymanego zawiadomienia o cesji wierzytelności, przełał pozwanej ww. należności tytułem zwrotu części prowizji w związku z wcześniejszą spłatą pożyczek udzielonych na podstawie umowy nr (...) z dnia 08.12.2014r. i umowy nr (...) z dnia 13.01.2015r., podczas gdy uprawnionym do odbioru ww. należności była wyłącznie spółka (...) jako nabywca tych wierzytelności.

W prawdzie w tytułach ww. przelewów, powód nie podał numerów umów pożyczek lecz numery rachunków kredytowych przypisanych do tych umów, jednak strona powodowa wykazała, że o numerach tych rachunków pozwana była informowana w treści kierowanych do niej przez powoda pisemnych zawiadomieniach o zmianie wysokości raty spłaty ww. pożyczek, na dowód czego przedłożyła stosowne dokumenty (k. 23-24 akt sprawy). Przesłuchana w charakterze strony pozwana przyznała, że otrzymywała takie dokumenty od powoda i zeznała, że po otrzymaniu przedmiotowych przelewów nie porównywała wskazanych w ich tytułach numerów z numerami widniejącymi na otrzymanych zawiadomieniach o zmianie wysokości raty.

Z uwagi na powyższe, zdaniem Sądu uznać należy, że pozwana nie dochowała należytej staranności w dbałości o swoje interesy i używając przedmiotowe środki powinna była liczyć się z obowiązkiem ich zwrotu uprawnionemu.

Zdaniem Sądu nie można zgodzić się z twierdzeniami pozwanej, że bezproduktywnie utraciła otrzymaną od powoda korzyść, czego konsekwencją jest odpadnięcie wzbogacenia.

W sprawie bezspornie ustalono, że otrzymana przez pozwaną korzyść w łącznej kwocie 5 308,27 zł została przez nią w pełni zużyta na rozpoczęcie płatnych studiów. Pozwana chciała studiować, ale nigdy nie miała na to wystarczających pieniędzy. Otrzymane bezpodstawnie środki finansowe pozwoliły jej rozpocząć płatne studia licencjackie i wystarczyły na pokrycie czesnego za pierwszy rok akademicki (zaświadczenie k. 146). Pozwana zeznała, że pozostałe czesne opłaciła z uzyskiwanego stypendium naukowego. Jednak Sądowi z doświadczenia życiowego wiadomym jest, że stypendium nigdy nie pokrywa wszystkich wydatków na naukę. Jest niewystarczające. Niezależnie od wspomnianego stypendium, pozwana musiała ze swojego majątku pokrywać resztę kosztów (czesne, dojazdy, materiały naukowe itp.). Tak więc, zdaniem Sądu, dzięki otrzymanym od powoda środkom, pozwana zaoszczędziła wydatku, co w tym przypadku nie pozwala na przyjęcie, że bezproduktywnie wydała uzyskaną korzyść.

Z uwagi na powyższe, na podstawie powołanych wyżej przepisów, Sąd zasądził od pozwanej na rzecz powoda:

- kwotę 5 308,27 złotych dochodzoną w niniejszym procesie,

- kwotę 400,85 złotych tytułem odsetek ustawowych za opóźnienie naliczonych od kwoty 5 308,27 złotych za okres od 27.12.2022r. (tj. od dnia wniesienia pozwu) do dnia orzekania w sprawie to jest do dnia 09.08.2023r.

Na podstawie art. 320 k.p.c., zasądzoną należność w łącznej kwocie 5 709,12 złotych Sąd rozłożył na 11 miesięcznych rat płatnych do 15-ego dnia każdego miesiąca, począwszy od miesiąca który nastąpi po uprawomocnieniu się wyroku, przy czym pierwsza rata płatna w wysokości 709,12 złotych, zaś pozostałe raty w wysokości po 500 złotych, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w przypadku zwłoki w płatności którejkolwiek z rat.

Zgodnie z treścią przepisu art. 320 k.p.c., w szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może w wyroku rozłożyć na raty zasądzone świadczenie.

Wskazać należy, że powołany wyżej przepis wprowadza szczególną zasadę wyrokowania dotyczącą przedmiotu orzekania, dając sądowi możliwość wydania orzeczenia zasądzającego roszczenie powoda z uwzględnieniem interesów pozwanego w zakresie czasu wykonania wyroku.

Przepis art. 320 k.p.c. i sposób ustalenia spłaty w ratach stanowi odstępstwo od ogólnych reguł wymagalności roszczenia. Rozłożenie zasądzonego świadczenia na raty ma ten skutek, iż wierzycielowi nie przysługują odsetki od ratałnych świadczeń za okres od daty wyroku do daty płatności poszczególnych rat. Rozkładając z mocy art. 320 k.p.c. zasądzone świadczenie na raty, sąd nie może natomiast odmówić wierzycielowi żądanych odsetek za okres do dnia wydania wyroku zasądzającego świadczenie (vide uchwała Sądu Najwyższego z 22 września 1970r., III PZP 11/70, Lex nr 1158).

Uprawnienie z art. 320 k.p.c. przysługuje sądowi w sytuacjach, w których ze względu na stan majątkowy, rodzinny czy zdrowotny spełnienie zasądzonego świadczenia byłoby dla pozwanego niemożliwe do wykonania lub w każdym razie bardzo utrudnione i narażałoby jego lub jego bliskich na niepowetowane szkody. Trudności w spełnieniu świadczenia mogą być obiektywne, spowodowane nieurodzajem czy klęską żywiołową, mogą być jednak także spowodowane działaniem samego dłużnika. Skorzystanie z przysługującego sądowi uprawnienia ma na celu także uchronienie pozwanego od postępowania egzekucyjnego, tak aby umożliwić mu wykonanie wyroku w sposób dobrowolny.

W ocenie Sądu w przedmiotowej sprawie zachodzą okoliczności uzasadniające zastosowanie dobrodziejstwa z art. 320 k.p.c. Pozwana nie posiada środków na dokonanie jednorazowej spłaty długu. Nie bez znaczenia jest trudna sytuacja majątkowa i rodzinna pozwanej. P. A. objęta jest zwolnieniem grupowym w H+ H (...) Sp. z o.o. Zakład w P.. Od dnia 10.07.2023r. zarejestrowana jest jako osoba bezrobotna z prawem do zasiłku z tytułu pozostawania bez pracy. Obecnie wraz z trojgiem małoletnich dzieci pozostaje na utrzymaniu męża.

Zważywszy na powyższe stwierdzić należy, że jednorazowa spłata zasądzonego świadczenia byłaby dla pozwanej bardzo utrudniona i narażałaby ją na niepowetowane szkody.

O kosztach procesu, mając na uwadze jego wynik, Sąd orzekł w oparciu o przepis § 2 pkt 4) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.) oraz art. 98 k.p.c., zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony, zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 2 217,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 400 zł tytułem zwrotu opłaty sądowej od pozwu, kwotę 1 800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego oraz kwotę 17,00 zł tytułem zwrotu opłaty skarbowej od udzielonego pełnomocnictwa.